

ПРОБЛЕМИ ІННОВАЦІЙНОЇ АКТИВНОСТІ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ КРАЇН СХІДНОЇ ЄВРОПИ

Тетяна Сергіївна Черкашина, к.е.н., доцент

Харківський національний економічний університет імені С. Кузнеця

Світовий досвід показує, що в сучасних умовах успішно розвиваються лише ті країни, основою стратегії яких є ефективне використання інноваційного потенціалу і підвищення інноваційної активності промислових підприємств. Цим проблемам присвячені роботи багатьох відомих вчених, зокрема А. Акоффа, Б. Буковськи, О. Ваймана, М. Верези, В. Грзібовськи [1], К. Дайяч, В. Касперовіц, Т. Рачвальськи, Р. Фостера, Г. Андрощука [2], В. Геєця, А. Гриньова, С. Давимуки [2], Я. Жаліло, С. Захаріної, О. Захаренкова, Р. Хусаїнова, Л. Федулової [2] та ін. У той же час питання, пов'язані з дослідженням стану інноваційної активності промислових підприємств країн Східної Європи, все ще залишаються недостатньо вивченими і тому потребують подальшого наукового опрацювання.

Метою даної роботи є вивчення стану інноваційної активності промислових підприємств країн Східної Європи, їх кластеризація і розробка на цій основі практичних рекомендацій з ефективного управління інноваційним потенціалом промисловості.

Дослідження стану інноваційної активності промислових підприємств країн Центральної та Східної Європи здійснювалося у декілька етапів (рис. 1).

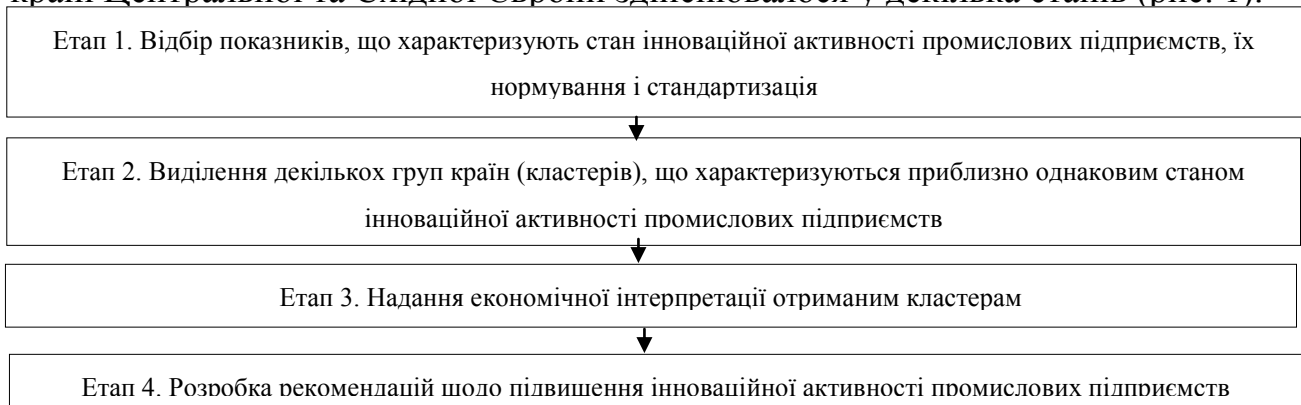

Рис. 1. Етапи дослідження стану інноваційної активності промислових підприємств країн Східної Європи

На першому етапі автором на основі вивчення спеціальної економічної літератури [1-2] було відібрано 5 показників, що характеризують стан інноваційної активності промислових підприємств: питома вага промислових підприємств, які займаються інноваційною діяльністю; питома вага реалізованої інноваційної продукції промисловими підприємствами; обсяг витрат промислових підприємств на виконання наукових та науково-технічних досліджень; кількість придбаних та/або переданих промисловими підприємствами нових технологій; питома вага зайнятих на промислових підприємствах, які займаються інноваційною діяльністю. Далі автором була зібрана і оброблена інформація по десяти країнах Східної Європи, до яких, згідно з методологією ООН, належать: Білорусь, Болгарія, Молдова, Польща, Росія, Румунія, Словаччина, Угорщина, Україна, Чехія. Період дослідження склав 10 років (з 2006 р. по 2015 р.) [3-4]. Після цього вхідні дані були про нормовані, стандартизовані і оброблені за процедурами кластерного аналізу у пакеті прикладних програм "Statistica 10.0".

На другому етапі був проведений детальний аналіз отриманих даних, який дозволив виокремити три групи країн (кластерів), які характеризуються досить високим ступенем подібності об'єктів за мірою близькості п'яти досліджуваних показників. Отже, використання кластерного аналізу дало змогу розподілити багатомірну сукупність вхідних даних на три узагальнені групи у такий спосіб, що об'єкти (країни) всередині групи є подібні між собою, а об'єкти (країни) із різних груп суттєво відрізняються один від одного.

На третьому етапі автором була надана економічна інтерпретація отриманим кластерам. Так, до кластеру 1 увійшли три країни: Польща, Словаччина та Чехія. Цей кластер характеризується досить високим ступенем розвитку ринку науково-технічних послуг та інноваційної активності промислових підприємств. Результати прикладних і фундаментальних досліджень у країнах, що увійшли до кластеру 1, досить швидко реалізуються у практичній роботі промислових підприємств і стають основою їх національної конкурентоспроможності. До кластеру 2 увійшли п'ять країн: Болгарія, Росія,

Румунія, Україна та Угорщина. В цілому, кластер 2 характеризується досить високим рівнем розвитку науки і техніки, але внаслідок недостатньої розвиненості ринку інновацій результати інноваційних промислових досліджень не завжди впроваджуються у промислове виробництво. У той же час, країни, що увійшли до цього кластеру, мають серйозний науково-інноваційний потенціал, який у подальшому може стати основою успішного партнерства на світовому ринку промислових технологій. До кластеру 3 увійшли дві країни: Білорусь та Молдова. Цей кластер характеризується низьким рівнем інноваційної активності промислових підприємств, що проявляється у недостатній розвиненості ринку науково-технічних послуг і зменшенні та якості фундаментальних та прикладних розробок.

З огляду на це, автором пропонуються наступні заходи з підвищення інноваційної активності промислових підприємств країн Центральної та Східної Європи, що увійшли до кластерів 1 та 2: удосконалення нормативно-правового забезпечення регулювання і стимулювання інноваційної діяльності промислових підприємств; венчурне фінансування наукових та науково-технічних досліджень; пільгове оподаткування підприємств, що впроваджують організаційні, маркетингові та/або технологічні інновації; формування дієвого механізму комерціалізації та специфікації ринку інновацій. Тому подальші наукові розробки автора будуть пов'язані з вирішенням проблеми комерціалізації технологічних інновацій у країнах Східної Європи.

Список літератури

1. Grzybowska B.O. Innovation of industrial enterprises in Poland as compared to other European Union countries / B.O. Grzybowska // Socio-economic Research Bulletin. – 2013. – Issue 3 (50). – PP. 1-4.
2. Андрощук Г.О. Національні інноваційні системи: еволюція, детермінанти результативності : монографія / Г.О. Андрощук, С.А. Давимука, Л.І. Федулова. – К. : Парламентське видавництво, 2015. – 510 с.
3. www.europa.eu.
4. www.globalinnovationindex.org.